

Терминологични уточнения

Още в началото на изследването е редно да направим изричната уговорка, че ще предпочитаме изразяването чрез понятията „ром“ (за ед. ч.) и „роми“ (за мн. ч.) пред по-популярните „циганин“ и „цигани“, поради това, че приемаме правото на всеки народ или отделна етническа общност да определя наименованието, с което да се нарича и да бъде наричана. В ромския език няма друг термин за самоназоваване освен „ром“ и той е изконният за етноса.

В ромския език няма друг термин за самоназоваване освен „ром“ и той е изконният за етноса

Невинаги обаче другите (неромите) са се съобразявали с този избор, поради което днес у нас и в редица европейски страни ромите са наричани с най-различни термини, което предизвиква редица недоразумения. При дългото си разселване из европейския континент те получават най-различни названия от народите, с които влизат в контакти и които можем да обединим според произхода им най-общо в две групи:

1. Цигани, цыгани, цигойнер, цингари и т.н. в различните езици. Етимологията на тези названия се свързва със старогръцката дума „атцинганос“, която според някои учени има „неясен произход, свързан най-често с название на християнска ерес, дошла във Византия от изтока“ (Марушиакова 1992:2).
2. Гифтос, гупти, житани, хитанос, джипсиз. Етимологията на тези названия се свързва с думата „египтяни“, което навежда към дълго съществувалия грешен извод за египетския произход на хората с посочените наименования. Според изследванията на най-видните европейски историографи ромите, които идвали от Индия към Византия, отсядали за по-дълъг период от време във византийската провинция Малък Египет, както се е наричала областта около днешния град Измир (Смирна) в Мала Азия (Турция) (Марушиакова 1992:1). Така тази област, от една страна, изиграла ролята на втора прародина на днешните роми, от друга страна, тя станала разпределителен пункт при по-нататъшните им преселения към Европа или Северноафриканското крайбрежие, и от трета страна – най-дълго задържалите се в тази византийска провинция няколко поколения роми били наречени „египтяни“.

Съществуват и други названия, с които наименоват ромите в Европа, но те не получават чак такава популярност като изброените по-горе. Независимо от всичко това обаче и у нас, и по света ромите с ромско етническо самосъзнание наричат себе си *рома* (ром – ед. ч.) в собствения си език и използването на този термин в исторически и етимологически план е най-правилно. Вярно е обаче, че в народопсихологически план в определени случаи някои роми публично заявяват предпочитанието си да бъдат наричани цигани. В такива случаи те правят тази заявка по две причини:

- » или не знаят ромския език, само в който има понятието „ром“;
- » или умишлено подвеждат аудиторията, разбирайки добре точно какво иска тя да чуе от тях.

Ние приемаме за валидна тезата, лансирана от някои западни учени, че названието „ром“ се свързва с принадлежност към култа на бог Рам.